

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 20.4.2009
COM(2009) 178 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА**

Въвеждането на еврото в Словакия

СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА

Въвеждането на еврото в Словакия

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В резултат на решението на Съвета от 8 юли 2008 г., постановяващо, че Словакия отговаря на необходимите условия за въвеждането на еврото, на 1 януари 2009 г., датата на десетгодишнината на еврото, еврозоната прие своя 16-и член.

За преминаването към единната валута Словакия избра сценария „голям взрив”, т.е. без преходен период. Както в Словения, периодът, през който са в обращение и двете парични единици – еврото и словашката крона – продължи две седмици. Успешното преминаване към еврото потвърди, че при старателна подготовка може да е достатъчен кратък преходен период на двойно обращение, дори при държава със значително количество парична маса в обращение. В огромната си част (91%) словашките граждани споделиха мнението, че преминаването към еврото се е осъществило гладко и по ефикасен начин.

В настоящото съобщение са обхванати най-важните аспекти на процеса на преминаване към еврото и по-специално въвеждането на наличности в евро (вж. раздел 2), предприетите мерки за уталожване на опасенията на гражданите за повишаване на цените (вж. раздел 3), динамиката на цените в периода на преминаване към еврото (вж. раздел 4), информационната кампания и мнението на гражданите за протичането на преминаването към еврото (вж. раздел 5). Където е необходимо бяха направени заключения, които да послужат при бъдещи преминавания към еврото.

2. ВЪВЕЖДАНЕ НА НАЛИЧНОСТИ В ЕВРО

Въвеждането в обращение на наличности в евро вероятно представлява най-видимият елемент на смяната на паричната единица, тъй като практически то засяга всички финансови институции, бизнеса и гражданите. Ефикасното протичане на тази операция зависи както от подходящото захранване на всички заинтересовани страни с наличности в евро, така и от добрата подготовка на банките и бизнеса за извършване на голямата по обем допълнителна работа.

2.1. Подготовка за въвеждането на наличности в евро

За смяната на словашката крона в обращение и резервите в наличности на словашката народна банка (СНБ), австрийската народна банка зае около 188 милиона **евробанкноти**, а 500 милиона **евромонети** бяха изсечени от словашкия монетен двор Кремница. Словакия първа от новите държави-членки, въвели еврото, използва собствени производствени мощности за изсичане на евромонетите.

СНБ започна да **захранва** с евромонети 16-те търговски банки, работещи с наличности, на 6 септември 2008 г. и месец по-късно с евробанкноти. Ескорти на държавната полиция осигуриха висока степен на сигурност за всички превози на наличности в евро.

Предварителното захранване на бизнеса с наличности в евро започна в края на октомври 2008 г. Около 14 000 дружества сключиха договор за предварително захранване с дадена банка, като им бяха предоставени почти 24% от стойността на захранените банкноти и 68% от стойността на захранените монети. Преди „евроденя“ на дружествата бяха предоставени общо 27,8% от стойността на захранените наличности. В Словения предварителното захранване представляваше само 2,4% от стойността на захранените наличности, а в Кипър и Малта тази стойност беше около 1%.

Словашките банки не използваха приетите от ЕЦБ през юни 2008 г.¹ опростени правила за предварително захранване. Според СНБ и търговските банки новите насоки са пристигнали твърде късно, за да могат да бъдат използвани в Словакия, тъй като до май 2008 г. са били вече сключени множество договори за предварително захранване. Една промяна на правилата по време на самия процес би могла да постави предприятията пред неравноправни условия и би изисквала съществени изменения в планове за предоставяне на наличности.

Всички 1 320 000 готови **комплекти с монети (миникомплекти) на стойност 500 SKK** (около 16,60 EUR), поръчани от СНБ, бяха продавани на бизнеса и гражданите между 1 и 31 декември 2008 г. Предвид натрупания опит Комисията препоръча да бъде подготвен приблизително един миникомплект на домакинство. Тъй като, от една страна, Словакия наброява около 2 милиона домакинства, а от друга – не беше приготвила специални миникомплекти за търговците на дребно, в своите 7^{-ми} и 8^{-ми} „Доклад за практическата подготовка за бъдещото разширяване на еврозоната“, Комисията подчерта, че количеството миникомплекти, поръчани от НБС, може да се окажат недостатъчно. Тъй като в много клонове на търговски банки и пощенски служби миникомплектите се изчерпаха още през първите дни (до 5 декември бяха продадени 81 %), СНБ препоръча продажбите да се ограничат до максимум 10 миникомплекта на човек. Редица дружества купиха готовите миникомплекти, за да се снабдят с наличности за връщане на ресто, докато някои дружества и административни органи ги използваха за коледни подаръци или премии в края на годината. Много дистрибутори не обявиха предварително на СНБ потребностите си, което доведе до бързото изчерпване на запасите им от миникомплекти. Според проучване на Комисията, 25 % от гражданите, които не са си купили миникомплект, посочват като причина недостига им².

С оглед постъпленията на касови наличности да бъдат разпределени в рамките на по-дълъг период, някои търговски банки въведоха през последните седмици на 2008 г. безплатна обмяна на словашки крони с евро по официалния обменен курс. Редица банки предложиха и специални продукти за привличане на нови клиенти или за стимулиране на настоящите си такива да депозират държаните наличности в банкова сметка.

¹ Насока на ЕЦБ (ЕСВ/2008/4) от 19 юни 2008 г. за изменение на Насока ЕСВ/2006/9 относно някои подготвителни действия за въвеждането на еврото в обращение и захранването и предварителното захранване с евробанкноти и евромонети извън еврозоната.

² Флаш Евробарометър 259, януари 2009 г.

Според проучване на Комисията, проведено три дни преди въвеждането на еврото³, голяма част от словашките граждани вече са притежавали наличности в евро: 60 % са имали евромонети, най-вече от първоначалните комплекти (53 %) или от предишно пътуване в чужбина (42 %), а 49 % са имали евробанкноти – най-вече от пътуване в чужбина (56 %) или от обмяна в банка в Словакия (39 %).

Операциите по захранване и предварително захранване бяха добре организирани. Стойността на предоставените на бизнеса наличности преди въвеждането на еврото беше значително по-висока, отколкото тази при предишните три такива процеса.

Голямото търсене в Словакия на миникомплекти с евромонети потвърди факта, че първоначално гражданите биват привлечени от първите евромонети, на които едната от страните е със символи на държавата им, дори вече да притежават изсечени от други държави евромонети. Важно е да бъде подготвен достатъчен брой миникомплекти за всички граждани, така че те да се запознаят с новата си парична единица преди фактическото ѝ въвеждане. Нуждата бизнесът да разполага с евромонети, за да връща ресто още от деня на преминаване към еврото, налага да бъдат систематично предвиждани специални първоначални комплекти за тях. Търсенето от страна на бизнеса и различни институции, които биха могли да използват комплектите с монети за подаръци също трябва да бъде отчетено при планирането на производствените обеми.

С оглед улесняване на достъпа на малките дружества до наличности в евро е необходимо за в бъдеще да бъде прилагана опростената насока на ЕЦБ за предварително захранване.

2.2. Период на обращение и на двете парични единици

През 16-те дни от периода на двойно обращение (1-16 януари), в СНБ и търговските банки можеше да се обменя валута практически всеки ден (с изключение на 11 януари, неделя). До 4 януари, неделя, броят на посетилите банките клиенти не беше голям, но на 5 януари, когато хората се върнаха от отпуск, положението коренно се промени: гражданите направиха почти 198 000 транзакции по обмен на валута или тегления на гише, като обмениха близо 325 млн. EUR, което е сто пъти повече в сравнение с 5 януари 2008 г. Вторите по големина брой (168 000) и стойност (261 млн. EUR) на обменните транзакции в периода на двойно обращение бяха отбелязани на 7 януари.

Не постъпиха никакви данни за сигнализирани съществени проблеми от страна на банките. До 3 януари информационните им системи бяха конвертирани, а от 5 януари се предлагаше пълна гама банкови услуги. В резултат на добросъвестната подготовка банките успяха да се справят със значителното количество допълнителна работа и времето на чакане беше овладяно в разумни граници. Според проучване на Комисията само незначителна част от посетилите банките клиенти са се оплакали от по-дългите опашки. Този проблем беше често отбелязван от клиентите, които бяха интервюирани на 5 януари, което е естествено, предвид факта, че това беше най-натовареният за банките работен ден от целия период на двойно обращение. Между 1 и 16 януари гражданите извършиха 1 418 000 обменни транзакции и тегления на гише, което е

³ Флаш Евробарометър 255, януари 2009 г.

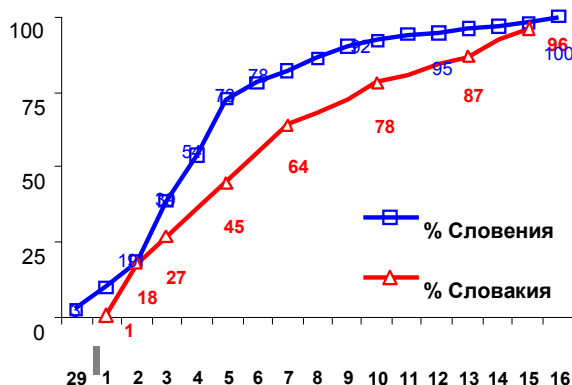
четири пъти повече от първите 16 дни предишната година, а стойността на всички транзакции възлезе на около 2 207 млрд. EUR, което е 2,4 пъти повече в сравнение с периода от 1 до 16 януари 2008 г.

В сравнение с други държави, които преминаха към еврото наскоро, опитът на Словакия прилича на този на Кипър: и в двете държави проблеми при обмяната на наличности или теглене на новата парична единица от банките са имали 8 %. Процентът при малтийците е по-голям (13 % – в основни линии дълги опашки), а при словенците преминаването е протекло най-гладко (3 %). Клиентите на частна практика/с либерални професии са имали повече проблеми в банките от представителите на другите професионални групи⁴.

Всички близо 2 200 **банкомати** в Словакия предоставяха само евро (главно банкноти по 10 и 20 евро). От своя страна всички 32 000 ПОС терминали работеха с евро малко след полунощ на 1 януари. Банкоматите трябваше да се справят със сериозно предизвикателство на 5 януари, когато хората изтеглиха 2,5 пъти повече наличности в стойностно изражение (41 млн. EUR), отколкото на 5 януари 2008 г.

Използването на еврото като разплащателно средство през първите дни се увеличи с по-бавни темпове, отколкото при предишните въвеждания. В Словакия купувачите, платили с евро на 5 януари бяха 45 %, спрямо 78 % в Словения на същата дата (вж. графика 1). В Кипър и Малта, където гражданите можеха да плащат с националната си парична единица до края на януари, делът на разплащанията в евро надхвърли 70 % на 4 януари. На 7 януари, когато повечето словаци се върнаха от отпуск, темпото на преминаване към еврото достигна това на останалите нови държави-членки, които го бяха въвели.

Графика 1
Дял на еврото при плащанията в брой в магазините
(% купувачи)

По-бавното започване на преминаването към еврото в Словакия вероятно се дължеше на комбинираното въздействие на дългата зимна отпуска (1 и 6 януари бяха празници) и необичайно големия брой търговци на дребно, връщали ресто в словашки крони на 1 и 2 януари (съответно 62% и 16%). От 3 януари нататък секторът на търговията на дребно последва призива на словашките власти и Комисията да връщат ресто изключително в

⁴ Флаш Евробарометър 259, януари 2009 г.

евро В резултат на това делът на транзакциите с наличности, при които рестото беше връщано в словашки крони, спадна до 3 % на 5 януари, а на 7 януари беше почти нула.

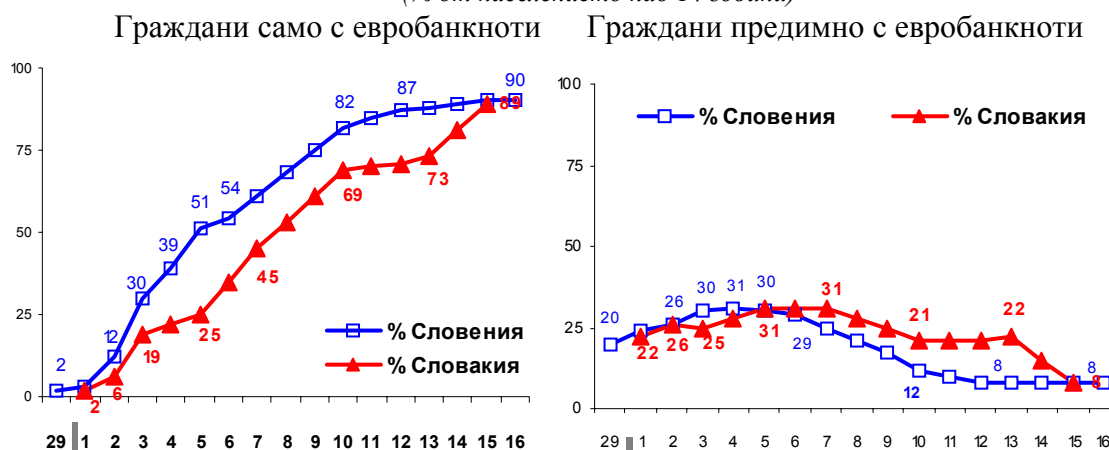
Секторът на търговията на дребно се справи добре с нарасналото количество работа. Банките и властите окуражаваха гражданите да използват за плащанията си притежаваните от тях 5,2 млн. кредитни карти, за да облекчат търговците. Тези призови не получиха широка подкрепа, като обявилите, че са платили с кредитна карта по време на периода на двойно обращение словаци бяха по-малко от 2,5 %⁵.

В магазините през първите дни на януари не се наблюдаваха големи опашки. Повечето търговци на дребно не отбелязаха проблеми със снабдяването с наличности или съхранението на изтеглените от обращение крони. Някои разположени в селските райони магазини посочиха проблеми с пенсионери, които са искали да платят с едри банкноти в евро, получени от пощенските служби при изплащането на пенсиите им. Вследствие на тези инциденти словашките власти и Комисията напомниха значението на изплащането на пенсиите и заплатите в дребни евробанкноти⁶.

При проучванията на Комисията отговорите на запитаните за съдържанието на портмонето или портфейла им потвърдиха по-бавното темпо на преминаване към еврото спрямо наблюдаваното при предишните случаи. От посочените в графика 2 резултати се вижда, че 5 дни след въвеждането на еврото 56 % от словациите са притежавали само или предимно евробанкноти, докато 63 % от гражданите са имали само или предимно евромонети. В Словения на 5 януари 81 % от гражданите са притежавали само или предимно евробанкноти и 88 % са имали само или предимно евромонети. Преминаването към еврото в Словакия се ускори от 7 януари. Един ден преди края на периода на двойно обращение 97 % от словациите притежаваха само или предимно евробанкноти и 98 % имаха само или предимно евромонети.

Графика 2

Граждани, притежаващи само или предимно евробанкноти в портфейлите си
(% от населението над 14 години)

По-голямата част от анкетираните през втората половина на януари словаци (64 %) посочиха, че е било съвсем или предимно лесно да различават и използват

⁵ Флаш Евробарометър 255, януари 2009 г.

⁶ Достъпът на магазините в селскостопанските райони до банките е по-затруднен, затова техните налични парични средства за връщане на ресто бързо могат да се изчерпят.

евромонетите. След периода на двойно обращение по такъв начин са се чувствали малко повече словенци (69 %) и малтийци (75 %) и значително повече кипърци (81 %). Подобно на останалите държави словаците лесно свикнаха с евробанкнотите: 81 % от тях са посочили, че е било съвсем или предимно лесно да и служат с тях спрямо 88 % от малтийците, 91 % от словенците и 95 % от кипърците⁷. Трудности с новата парична единица са посочвани по-често от по-възрастните респонденти.

2.3. Изтегляне от обращение на националната парична единица

Значителна част от наличностите в словашки крони бяха изтеглени от обращение преди преминаването към еврото. Почти половината от стойността на наличностите в обращение в средата на септември 2008 г. (140 млрд. SKK) беше изтеглена преди 31 декември 2008 г., като в обращение останаха 77 млрд. SKK. През първите девет дни на януари 2009 г. бяха изтеглени 30 млрд. SKK, като още 16 млрд. SKK бяха изтеглени преди края на периода на двойно обращение. В края на януари 2009 г. в обращение бяха останали 16 млрд. SKK (20 % от стойността на наличностите в словашки крони в обращение в края на 2008 г.). Почти 94 % от стойността на останалите в обращение наличности в словашки крони е в банкноти и само 6 % - в монети.

Тъй като някои търговци на дребно в Словакия бяха надценили нуждите си от предварително захранване с евро, през първите месеци на 2009 г. значителни количества от предварителното захранване с евромонети бяха върнати на банките. Вследствие на оплакванията от страна на търговците на дребно относно прекомерните такси, наложени от банките за управлението на наличностите, словашкият парламент реши, че ако наличностите в евро се депозират по сметка в периода от 1 март до 31 август 2009 г. (времето, сметено за достатъчно за изтеглянето на излишните количества наличности в евро от обращение), търговските банки трябва да ги приемат безплатно.

Банкнотите в словашки крони могат да бъдат безплатно обменяни във всички търговски банки до края на 2009 г., като СНБ ще продължи да ги обменя безплатно за неограничен период. Монетите в словашки крони могат да бъдат обменяни в търговските банки до 30 юни 2009 г., а в СНБ – до края на 2013 г.

⁷

Флаш Евробарометър 259, януари 2009 г.

Преминаването към еврото в Словакия беше добре подготвено и премина гладко. Извличайки полза от чуждия опит, словаците успяха да избегнат редица проблеми, възникнали в други държави при въвеждането на еврото (например дълги опашки в банките). Въпреки по-бавното първоначално темпо на преминаване към еврото в сравнение с други държави, послужили си със сценария „голям взрив“, постигнатите резултати бяха в общи линии много положителни.

С оглед ускоряването на преминаването към еврото и облекчаването на търговците, работещи едновременно с двете парични единици, от 1 януари рестото следваше да бъде връщано изключително в евро. Би могло за бъдещите преминавания към еврото да се предвиди правна забрана за използването на старата национална парична единица за връщане на ресто (с изключение на случаите, при които използването на еврото е физически невъзможно). С цел да бъде избегнат недостиг на наличности в евро в магазините, изплащаните в брой заплати и пенсии следва да бъдат предимно в дребни банкноти.

Търговците на дребно следва грижливо да планират потребностите си от наличности в евро за периода на преминаване към единната валута, а банките – да приспособят тарифната си политика към извънредните обстоятелства, дължащи се на този процес.

3. ПРЕДОТВРЯТЯВАНЕ НА ЗЛОУПОТРЕБИТЕ И ЕДНО НЕПРАВИЛНО ВЪЗПРИЕМАНЕ НА ДИНАМИКАТА НА ЦЕНИТЕ ОТ СТРАНА НА ГРАЖДАНИТЕ

С цел да допринесат за ценовата стабилност и да засилят доверието на потребителите в периода на преминаване към еврото, словашките власти приеха комплект от мерки, простиращи се от доброволни схеми до детайлно наблюдение на цените.

Логото на проекта „Етичен кодекс“, който обвързва присъединилите се към него със съблюдаване на правилата на преминаването към еврото и недопускането на злоупотреба с тях за собствена изгода, можеше да бъде видяно на около 20 000 места (магазини, търговски пунктове на доставчици на услуги, местни и регионални административни органи). Гражданите имаха възможност да подадат жалба за некоректни практики на подписаните кодекса в службата на правителствения пълномощен представител за еврото, която разследваше жалбите. До средата на февруари пълномощният представител получи само четири жалби, като всички те се оказаха необосновани. Нарушаването на кодекса от подписаните го би могло да доведе до отнемане на стикера, както и включване в черния списък на асоциацията на словашките потребители.

Задължителното **двойно обозначаване на цените** в словашки крони и в евро започна на 24 август 2008 г. и продължи до 1 януари 2010 г. Прилагането му е наблюдавано отблизо от **словашкия инспекторат по търговията**. Според проучване на Комисията деветдесет процента от словаците считат двойното обозначение на цените за полезно. Повечето респонденти посочиха, че двойното обозначение на цените е било винаги коректно (53 %), а други 31 % от своя страна – че е било коректно през повечето време.

В сравнение с другите държави, приели наскоро еврото, словашките респонденти са сред най-удовлетворените от двойното обозначение⁸.

До края на януари 2009 г. инспекторатът извърши над 25 000 проверки. С времето резултатите от тях чувствително се подобриха. Проблемите (липса на двойно обозначение на цените или неправилно изчислена/закръглена цена в евро, ресто, върнато в словашки крони без експлицитното съгласие на клиента през периода на двойно обращение и т.н.) бяха наблюдавани по-често в магазини или търговски пунктове на доставчици на услуги с не повече от 5 служители. Ако при повторна проверка инспекторите установяха липса на корекция, следващото действие беше отправяне на предупреждение и като крайна стъпка – откриване на процедура за нарушение. През януари и февруари 2009 г. инспекторатът откри 14 процедури за нарушение, като в 3 случая наложи глоби. Теоретично глобите за сериозните нарушения на правилата за преминаване към еврото можеха да достигнат 60 000 EUR.

Освен проверките по собствена инициатива, инспекторатът проведе **„целени“ проверки вследствие на подадени от гражданите жалби** поради некоректно прилагане на правилата за двойно обозначаване на цените или необичайни покачвания. Всички жалби бяха внимателно разгледани, като измененията на цените бяха сравнени с дългосрочните тенденции, цените за същия продукт в други магазини и поставени в разширен контекст (приложимите цени на компонентите, развитието на световния пазар и др.). През януари и февруари 2009 г. в инспектората бяха получени 607 жалби. От 420-те жалби относно повишавания на цените само една беше обоснована.

Следвайки съветите на Комисията, инспекторатът **извърши редовни ценови проверки в секторите, където при предишните преминавания към еврото бяха констатирани нарушения** (ресторанти, фризьорски салони, кафенета и паркинги). Той подробно разгледа цените на избрани паркинги, предлагащи шофьорски курсове и фризьорски салони, тъй като в тези сектори от началото на периода на задължително двойно обозначение на цените увеличението беше значително.

Проверките на инспектората бяха допълнени с механизъм за наблюдение на цените на **Асоциацията на словашките потребители**. Тя публикува „черен списък“ на търговците на дребно, които увеличават цените си през периода на двойно обозначение, без да са в състояние да предоставят състоятелна обосновка за това изменение. До средата на февруари в черния списък бяха включени 12 дружества; понастоящем всички те са обект на разследване от инспектората по търговия.

Динамиката на цените във всички сектори на икономиката се анализираше редовно от специално създаден от правителството орган – **Съветът по цените**. При установяване, след задълбочен преглед, че в някой сектор е налице спекулативно увеличение на цените, Съветът може да предложи на правителството да регулира цената на определена стока или услуга.

Гражданите са информирани редовно по медиите за резултатите от проверките и са приканвани при установяване на нарушения да се свържат с инспектората по търговия или организациите за защита на потребителите.

⁸ Флаш Евробарометър 259, януари 2009 г.

Според резултатите от проучването на Комисията, около 56 % от словациите (спрямо 76 % от кипърците и 47 % от малтийците) са имали впечатлението, че конвертирането на цените е било много често, често или поне понякога некоректно.

В съответствие с препоръките на Комисията⁹ Словакия приложи широкообхватен комплект от мерки за предотвратяване както на погрешното възприемане на динамиката на цените, така и на ценовите злоупотреби. Властите следва да се уверят, че всички жалби от страна на гражданите са надлежно проучени и да обърнат специално внимание на динамиката на цените в края на периода на двойно обозначение на цените.

4. ЦЕНОВИ ТЕНДЕНЦИИ И ВПЕЧАТЛЕНИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЦЕНИТЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА НА ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ ЕВРОТО

4.1. Ценови тенденции

През 2008 г. динамиката на цените в Словакия беше силно повлияна както от вътрешни, така и от външни фактори. През 2008 г. годишният хармонизиран индекс на потребителските цени (ХИПЦ) достигна 3,9 % спрямо 1,9 % през 2007 г. В рамките на тенденцията към увеличение на цените, започнала в средата на 2007 г., годишната инфлация по ХИПЦ постепенно нарасна през първата половина на 2008 г. в условията на увеличаващи се цени на храните и енергията. Достигайки върхова стойност от 4,5 % на годишна основа през септември 2008 г., годишната инфлация по ХИПЦ се забави през последните месеци на 2008 г.

Започналият от септември 2008 г. процес на дефлация се дължи до голяма степен на намаляването на цените на храните и горивата поради благоприятни базови ефекти, съчетани с намаляващи цени на храните и енергията на международните пазари. Тази тенденция на дефлация обаче беше отчасти компенсирана от допринасящите за увеличаването на инфлацията цени на тютюна и отоплението. Цените на тютюна започнаха да се увеличават през октомври, отразявайки закъсняващото въздействие на по-високия акциз върху цигарите в сила от 2008 г. Цените на отоплението бяха повишени поради пикове в административните цени третото тримесечие на 2008 г., дължащи се от своя страна на високите цени на газта през първата половина на. Въпреки повишаването на обменния курс на кроната през първата половина на 2008 г., през втората половина на годината приносът на цените на неенергийните промишлени продукти леко нарасна.

Годишната инфлация по ХИПЦ забави нарастването си до 2,7 % на годишна основа през януари 2009 г. и допълнително – до 2,4% на годишна основа през февруари 2009 г., отразявайки очакваното намаляване на цените на храните и енергията. В прогнозата на службите на Комисията от януари 2009 г. се очаква спадът на цените на храните и горивата да доведе инфлацията по ХИПЦ през 2009 г. до стойност непосредствено под 3 %, а през 2010 г. – до 3,5 % под въздействието на увеличаването на цените на енергията и услугите.

⁹ Препоръка на Комисията относно мерките за улесняване на бъдещото преминаване към еврото, ОВ L 23, 26.1.2008 г., стр. 30.

В междинните изчисления общото (еднократно) въздействие на преминаването към еврото върху номиналната инфлация през периода на преминаване към еврото и непосредствено след това се оценява от порядъка на до 0,3 процентни пункта¹⁰.

4.2. Впечатления по отношение на цените

Според проучването на Комисията въздействието на еврото върху цените се е възприело положително от сравнително преобладаващ брой словаци: 42 % са считали, че то би могло да спомогне за поддържането на стабилни цени, докато едва 19 % (спрямо 66 % от кипърците, 52 % от словенците и 37 % от малтийците) са изказали опасения, че с еврото инфлацията би се увеличила¹¹. Положителното отношение на словациите към преминаването към еврото върху цените пролича и в резултатите от измерването на впечатленията за инфлация.

Впечатленията по отношение на инфлацията в общи линии следват тенденцията на изменението на инфлацията по ХИПЦ в Словакия през последните няколко години. Предишната силна взаимовръзка между двата реда обаче (0,9 за периода 2004-2007 г.) леко отслабна през 2008 г. (до 0,67), когато ускоряването на фактическата инфлация през 2008 г. се придружаваше от по-засилени впечатления за инфлация. Впоследствие впечатленията по отношение на инфлацията рязко спаднаха, докато фактическата инфлация отбеляза умерени стойности. Все пак по-едно значително колебание на впечатленията по отношение на инфлацията от размера на фактическата инфлация се отбелязва в повечето държавите-членки. То би могло поне частично да се дължи на факта, че предишният период на високи световни цени на продуктите имаше силно въздействие върху впечатленията.

Данните от извършеното през януари проучване на службите на Комисията сред потребителите показват, че впечатленията по отношение на инфлацията не са били повлияни от преминаването към еврото. Възприеманата инфлация е запазила намаляващата си тенденция, спадайки до 21,7 процентни пункта през януари от 25,6 процентни пункта през декември. През февруари стойността ѝ допълнително намаля до 18,7 процентни пункта. Контекстът на намаляваща инфлация по ХИПЦ затруднява определянето на въздействието на преминаването към еврото върху впечатленията по отношение на инфлацията.

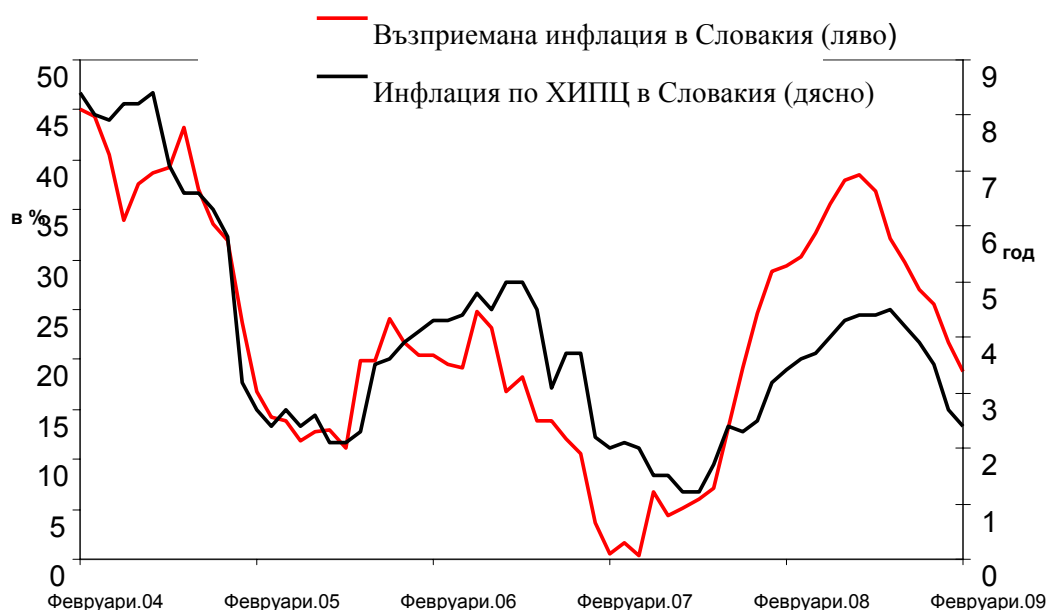
Графика 3

Възприемана и фактическа инфлация

¹⁰ Евростат: Преминаване към еврото и инфлацията в Словакия, 23 март 2009 г.

¹¹ Флаш Евробарометър 259, януари 2009 г.

(6%)

5. КОМУНИКАЦИОННА КАМПАНИЯ ЗА ПРЕМИНАВАНЕТО КЪМ ЕВРОТО И ВПЕЧАТЛЕНИЯТА НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Началото на комуникационната кампания за въвеждането на еврото започна през 2007 г. бе поставено със създаването на национален сайт за еврото и безплатен телефонен номер за помощ, както и с организирането на семинари и конференции. С пълна сила кампанията започна през пролетта на 2008 г.

Целите на кампанията бяха своевременно и изчерпателно да се информират всички словашки граждани за ключовите аспекти на преминаването към еврото. Централно организираната масмедийна кампания по телевизията, радиото и печатната преса продължи от март 2008 г. до февруари 2009 г. Тя беше подкрепяна от масирано разпространение сред всички домакинства на публикации и калкулатори за изчисляване на обмяната в евро, от постоянно актуализиран (и с огромен брой посещения) сайт, специализирани проекти за училищата и журналистите, програма за обучение на обучаващи, както и „евромобил“ със задача да разпространява актуална информация в отдалечените райони. Началото на последната, най-интензивна фаза на кампанията за еврото, беше отбелязано през септември 2008 г. с широко отразена конференция, съвместно организирана от националните власти, ЕЦБ и Комисията. Кампанията достигна своя връх на тържествата на 1 януари 2009 г. През целия кампанийен период словашките власти обръщаха специално внимание на специфични целеви групи (деца и младежи, стари хора, хора с увреждания, етнически малцинства и др.), предоставяйки им помощни средства, предназначени да им обяснят основните стъпки и елементи на преминаването към еврото.

Комисията осигури техническа и финансова подкрепа на кампанията. Тя включваше предоставяне на публикации и промоционални материали, организиране на изложби, семинари за журналисти и проучвания на общественото мнение. Чрез отпускането на няколко стипендии Комисията финансира част от заплатите на отговорния за

комуникационния персонал, медийната кампания, националната телефонна линия за помощ и сайта, проекта за училищата, калкулаторите за изчисляване на обмяната и еврото.

Словашките експерти участваха в информационни мероприятия и обучения, организирани от Комисията/ОЛАФ, ЕЦБ и Европол, за да ги запознаят с предназначенията да защитават еврото от опитите за фалшификация процедури и методи.

Също така Европейската централна банка в сътрудничество със СНБ организира съвместни мероприятия за запознаване на широката общественост и боравещите с наличности професионалисти с условията за конвертиране на наличностите в евро и защитните елементи на евробанкнотите и евромонетите.

Националната кампания за еврото може да се счита за успешна: според Евробарометър от януари 2009 г., 90 % от словаците са посочили, че са били много добре или по-скоро добре информирани, а 84 % – че са били много или по-скоро удовлетворени от предоставената от националните власти информация. Този факт без съмнение допринесе за общото впечатление за преминаването към еврото: 90 % от словаците са посочили, че според тях процесът е бил гладък и ефикасен. Неоспоримият основен източник на информация за повечето граждани бяха медиите (93 %), следвани от словашката народна банка (20 %). 90 % от анкетиранияте посочиха, че са виждали телевизионни реклами за еврото, като повечето са ги счели за много или по-скоро полезни. Почти всички словаци (95 %) посочиха, че са получили калкулатор за изчисляване на обмяната в евро, а две трети споделиха, че са им били полезни. Запитани за оставащите информационни нужди, 31 % от словаците посочиха, че желаят да научат повече за защитните елементи на евробанкнотите и евромонетите (4 от 10 респонденти не можаха да посочат нито един елемент в момента на проучването), 22 % – повече за коректното закръгляне на цените и 19 % – за това как могат да се предпазят от измама при обмяната на валута.

Добре водената информационна кампания в Словакия допринесе за осигуряването на гладко преминаване към еврото. Кампанията беше широкомащабна: в нея беше обърнато внимание на всички целеви групи, включително малцинствата и хората със специфични информационни нужди. Властите следва да разгледат оставащите информационни нужди: да предоставят допълнителна информация за защитните елементи на наличностите в евро, както и да продължат да третираат въпросите за коректно ценообразуване и свързаните с него опасения.